

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1



Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

ОНИЩЕНКО ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри політичних теорій*

ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОПАГАНДИ В СУЧАСНИХ АВТОРИТАРНИХ ТА ДИКТАТОРСЬКИХ РЕЖИМАХ

На сьогоднішній день більшість країн світу обрали шлях демократичного розвитку суспільно – політичного ладу. Проте й досі існує низка авторитарних та диктаторських політичних режимів, які підтримують один одного для збереження своєї влади. Природа таких режимів криється у самому феномені влади, її впливу на дії та поведінку великих соціальних груп. За умов диктатури чи авторитаризму влада зосереджена або одноосібно, в руках однієї людини (диктатора), або належить невеликій групі осіб, що контролюють всі сфери суспільного життя. Як правило, вони приходять до влади незаконним шляхом: фальсифікація виборів, воєнний переворот, тощо. Диктатори не обмежені у своїй владі, вони абсолютні правителі, яких не стримують будь-які норми законодавства чи механізми громадянського суспільства. Якщо суспільні настрої сповнені невдоволення щодо політичного становища в країні, то диктаторський режим завжди використовує силові методи впливу, такі як: репресії, насильство, силовий примус, залякування, державний терор та пропаганда. Яскравими прикладами таких режимів в сучасних умовах є Російська Федерація, Білорусь, Північна Корея.

В основі подібних режимів сучасності лежать механізми політичної пропаганди, яка має деструктивний характер. Її використовують як інструмент впливу на свідомість людини. Головною зброєю пропаганди є фейкова інформація або дезінформація. Адже інформація відіграє важливу роль у суспільно – політичному житті людини, від її об'єктивності залежить усвідомлення реальної дійсності та реального стану речей, що не залежить від волі та бажання людини. Об'єктивна інформація відображає неупереджену, реальну картину світу. Саме тому, диктатори, які намагаються зберегти свою владу, покладаються на технології політичної пропаганди для забезпечення суб'єктивних змін світосприйняття людини.

Застосована авторитарно-диктаторськими режимами пропаганда покликана змінювати об'єктивну реальність. Для неї є характерним:

- викривлення істини;
- підміна понять;
- масове навіювання;
- переконання.

Ці режими використовують інструменти пропаганди для конструювання власної політичної реальності, як єдино необхідної суспільно – об'єктивної істини. І в даному контексті технології пропаганди виступають ще й методом розповсюдження та зміцнення політичної влади. Факти, використані для таких цілей пропагандою, є зазвичай

спотворені та не відповідають об'єктивній реальності. І подібна пропаганда виступає формою комунікації, спрямованою на вироблення певних упереджень у великих соціальних групах [3, с. 45–62].

Дуже часто для конструювання необхідної політичної реальності у суспільній свідомості укорінюють вигадані «політичні міфи», які покликані стати стовпами ідеології та політики. Проте, істотною рисою пропаганди є її латентний характер. Ефективно діятиме пропаганда лише тоді, коли людина не усвідомлюватиме, що піддалася навіюванню ззовні, а сприйматиме насаджені упередження як власні переконання.

За морально-ціннісним критерієм пропаганда має аморальний характер, створює загальну атмосферу ненависті, роздратування та безнадійності, розповсюджує панічні настрої. Головним завданням пропаганди є не тільки сформулювати певні суспільні упередження, а й викликати сильний емоційний стан. Тому, нерідко головний інформаційний посыл диктаторів апелює до страхів, надій та вірувань людей, щоб зачепити емоційну складову, а згодом викликати певну поведінкову реакцію. Адже, апелюючи до страхів та вірувань людей, викликаючи хиткий емоційний стан, легше маніпулювати свідомістю та впроваджувати нові «політичні міфи».

Основними характерними ознаками змісту пропаганди є системність, наявність головного посилу (центральної тези), масовість, спрощеність (легкість для розуміння будь-якою людиною). Часто метою пропаганди є створення образу ворога ззовні, якого можна подолати лише консолідуючи суспільство, що допомагає нав'язати необхідні стереотипи та упередження. Технологія створення «образу ворога», до прикладу, постійно використовується у сучасних Білорусі та Російській Федерації, де суспільствам систематично навіюється думка про зовнішніх ворогів, яких можна здолати лише об'єднавшись. Так, російська та білоруська політична пропаганда апелює до страху населення щодо можливого військового наступу держав-членів НАТО та необхідності дій на випередження. Метою пропаганди є спрощення інформації задля її сприйняття будь-якою пересічною людиною, при цьому вона конструює двовимірну картину світу, де є чітке розділення на «свій – чужий», «біле – чорне». Розподілення на біполярні «ворогуючі» табори допомагає владі виробити поведінкову реакцію стосовно «своїх» та «ворогів».

Для масового, систематичного впливу на свідомість людей, авторитарні та диктаторські режими використовують різноманітні ЗМК, так як вони орієнтовані на одночасне передавання інформації великим групам людей [2]. Так, головними джерелами пропаганди виступають: преса, телебачення, радіо, Інтернет – мережі тощо. Нерідко до пропаганди залучаються авторитетні особистості, експерти, лідери думок з різних сфер суспільного життя (спорт, мистецтво, телебачення, «селебріті», тощо). «Інфлюенсери» покликані переконати населення у правильності пропаганди, підкреслити її об'єктивність та необхідність. Також прийнято залучати всі канали комунікації задля масового розповсюдження потрібної інформації. Під заборону підпадають

ті канали комунікації, котрі суперечать загальній лінії пропаганди, або просто не погоджуються з нею. Таким чином, ЗМІ стають повністю підконтрольним інструментом впливу в руках диктаторського режиму, а незалежні «медіа» ресурси або забороняються, або переслідуються.

Світова Інтернет-мережа відкрила нові канали комунікації, що дозволяють миттєво передавати великі обсяги інформації у режимі реального часу. «Соціальні мережі» є зручним, швидким та ефективним інструментом комунікації одразу з великою групою реципієнтів. Відтак, нові канали комунікації відкрили нові можливості для політичної пропаганди. Використовуючи сучасні Інтернет – технології, поширювати пропагандистські версії щодо політики стало значно зручніше. Для ефективності політичної пропаганди залучаються люди, котрі мають загальний вплив в соціальних мережах (люди з багатотисячною аудиторією) та можуть ретранслювати думку в масову свідомість.

Політична пропаганда ґрунтується на непохитному авторитеті самого диктатора, його «сакральній місії» для історії. Саме тому, слова диктатора мають сприйматися суспільними верствами як об'єктивна істина.

В сучасних умовах військової агресії РФ проти України світ зіштовхнувся з безпрецедентною інформаційною пропагандою з боку Російської Федерації. Після повномасштабного російського вторгнення в Україну, російська пропаганда повністю викривлювала істину, використовуючи інформацію як зброю. РФ систематично та довго впроваджувала методи пропаганди задля того, щоб переконати своє суспільство в необхідності ведення війни проти України, при цьому в самій Росії заборонено використовувати слово «війна», підмінюючи його терміном «СВО», тобто, мова йде про підміну понять, викривлення об'єктивної реальності задля збереження політичної влади диктатора В. Путіна. За висловлювання об'єктивної думки (яка суперечить основній лінії пропаганди) щодо війни проти України у РФ передбачена кримінальна відповідальність, так званий закон про «фейки». Таким чином, російська пропаганда залучала всі можливості задля того, щоб сконструювати власну політичну реальність, в якій Росія веде війну проти всіх країн – членів НАТО, а не проти України. Риторика російської пропаганди спрямована на те, щоб ввести в оману власне суспільство та міжнародну спільноту, виставивши себе «жертвами», яким необхідно було захищатися від країн НАТО, що нібито планували наступальні дії з території України. Тим самим, Росія намагалася виправдати розпочату ними війну. Систематична пропаганда в РФ щодо «небезпеки з Заходу» почалася задовго до повномасштабного вторгнення. Російське суспільство постійно піддавалось навіюванню ідей «небезпеки», «ворога ззовні» та необхідності загальної мілітаризації. Фактично, станом на сьогодні, в РФ контролюються практично всі ЗМІ всередині держави, які використовуються як інструмент впливу пропаганди на суспільну свідомість.

Схожу риторику в пропаганді застосовує найближчий союзник Російської Федерації, самопроголошений президент Білорусі Олександр Лукашенко. Наративи диктатора Лукашенка мало чим відрізняються

від російської пропаганди, бо практично проводиться спільна та єдина ідеологічна лінія. Їх головні політичні тези вторять один одному та представляють єдиний погляд на систему колективної безпеки у пострадянських країнах, які, на думку диктаторів, необхідно об'єднати задля протистояння країнам-членам НАТО. Диктаторські режими О. Лукашенка та В. Путіна мають багато схожих рис між собою і виступають політичними союзниками на світовій арені. Останні диктатори Європи підтримують один одного задля збереження власної політичної влади, проте, вони лише відстрочують неминуче – кінець авторитарним та диктаторським режимам.

Список використаних джерел:

1. Castells M. Communication power, Oxford University Press, Oxford. New York, 2009. 571 p.
2. Mickle Sproul J. Channels of propaganda, Bloomington. IN : Eric/Edinfo Press, 1994.
3. O'Donnell V. & Jowett G. S. Propaganda as a form of communication, in Ted J. Smith III. Propaganda: a pluralistic perspective, Praeger, New York, 1989. Pp. 45–62.

Ключові слова: політична пропаганда, політичні технології, диктаторський режим.

Key words: political propaganda, political technology, dictatorship.

САВОН КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри політичних теорій*

РОЛЬ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Євробачення, Чемпіонати світу з футболу, Літні Олімпійські ігри, Зимові Олімпійські ігри, Церемонія вручення нагород премії Американської академії кінематографічних мистецтв та наук «Оскар» – всі ці події об'єднує декілька факторів: 1) масовість; 2) розважальний характер; 3) об'єднання задля миру. З початком повномасштабного вторгнення українське суспільство залучаючи іноземний ресурс акцентує громадськість на бойкотуванні держав-агресорів на міжнародній арені.

Міжнародні змагання є проявом культурної дипломатії. А культурна дипломатія заснована на п'яти принципах: «1. Повага та визнання культурного розмаїття та спадщини; 2. Постійний глобальний міжкультурний діалог; 3. Справедливість, рівність і взаємозалежність для всіх; 4. Захист глобальних прав людини; 5. Глобальний мир і стабільність» [1].

Подібні принципи відображають мету міжнародних змагань. Загалом міжнародні змагання виступають інструментом культурної дипломатії.

Сушко Анатолій Іванович, Прохоренко Аліна Марленівна Соціокультурні фактори консолідації суспільства	179
Ворчакова Ірина Євгенівна Проблеми реалізації гендерної політики під час війни в Україні	181
Коваль Іван Васильович, Кисляк Леся Несторівна Російська окупаційна депортація як злочин геноциду українського народу	184
Бринюк Катерина Валеріївна Забезпечення гендерної рівності у країнах Східної Азії як подолання етнополітичних стереотипів	187
Возненко Леонід Валерійович Європейські засади місцевого самоврядування: досвід для України	189
Косов Олександр Васильович Чинники успішного запровадження розумного уряду в Швейцарії	192
Костенко Віана Олександрівна Міграційна політика України в період воєнного стану	194
Лисянський Павло Леонідович Зовнішньо-інспірований сепаратизм в Україні	197
Онищенко Олександр Олексійович Технології політичної пропаганди в сучасних авторитарних та диктаторських режимах	201
Савон Катерина Володимирівна Роль культурних проєктів у світовій політиці	204
Таркін Василь Павлович Окремі аспекти конспірологічних теорій	206
Чігидін Валерій Вікторович Демократичне представництво: синергія інститутів та політичної культури	209
Ястребова Віра Андріївна Проекти «народних республік» як політичний інструмент впливу рф на дестабілізацію політичної ситуації в Україні	211

СЕКЦІЯ 5

СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ярова Ліліана Вікторівна, Прохоренко Євгенія Яківна Система соціального діалогу як критерій демократії в сучасній державі	215
--	-----